Pascha w dziejach Izraela i nauczaniu apostolskim

Wyjście z Egiptu, Dekalog i szabat • Wj 12:1–42; 14:10–31

Myśl przewodnia

Pascha łączy pamięć o wyzwoleniu z późniejszym chrześcijańskim odczytaniem osoby Chrystusa.

Opowieść i opracowanie dla uczestnika

Tekst Wj 12 należy czytać warstwowo. Wj 12:1–28 ustanawia rytuał pierwszej Paschy, opisuje przygotowanie i określa przyszłą pamiątkę. Wj 12:31–42 relacjonuje wyjście; Wj 14 przedstawia drogę i przeprawę przez morze. Gdy łączymy te rozdziały w jedno hasło „ucieczka", tracimy rozróżnienie między wydarzeniem a jego liturgiczną pamięcią.

Pascha ma wymiar rodzinny i wspólnotowy. Wj 12:26–27 przewiduje pytanie dzieci o znaczenie praktyki, a Pwt 6:20–25 ukazuje rodzica odpowiadającego poprzez opowieść o wyzwoleniu. Religijna pamięć nie polega tu na odtwarzaniu emocji przodków, lecz na przekazaniu sensu konkretnej historii.

Narracja uwzględnia również tragedię pierwszej plagi i śmierć pierworodnych. Nie wolno wymazywać tego z analizy starszej młodzieży, ani przedstawiać jako wzór przemocy, którą współcześni ludzie mieliby naśladować. Pytanie o sąd, odpowiedzialność faraona i cierpienie niewinnych jest trudne; dopuszczalne jest uzasadnione nierozstrzygnięcie części zagadnień.

Paweł w 1 Kor 5:7–8 używa języka paschalnego, odnosząc go do Chrystusa i do moralnego życia wspólnoty. To późniejsza chrześcijańska interpretacja. Uczciwe badanie uwzględnia, że autorzy Wj i 1 Kor mówią w różnych kontekstach, a podobieństwo obrazu nie znosi wszystkich różnic między ich tekstami.

Wj 12 zestawia rytuał z doświadczeniem wyzwolenia, przy czym dramatyczne wydarzenia dziesiątej plagi stawiają poważne pytania etyczne. Nie należy ich pomijać ani usprawiedliwiać współczesnej przemocy odwołaniem do narracji. W 1 Kor 5:7–8 Paweł wykorzystuje język Paschy i przaśników, aby formułować etyczne wezwanie do szczerości i prawdy. Analizując teksty, rozdzielmy: opis starożytnego Izraela, praktykę żydowską, apostolską interpretację i nasze współczesne zastosowanie.

Dzisiejsze obchody żydowskiej Paschy oraz chrześcijańskie praktyki upamiętniania śmierci Jezusa mają powiązania i odmienne historie. O ich relacjach należy mówić z szacunkiem, bez przywłaszczania tożsamości religijnej innych społeczności. Dobrą pracą będzie tabela: tekst pierwotny, odczytanie Pawła, współczesne zastosowanie, pytania otwarte.

Cele lekcji

- Rozróżnia historyczny kontekst Paschy i odczytanie Pawła.
- Porównuje Wj 12 i 1 Kor 5:7–8.
- Szanuje odrębność żydowskich i chrześcijańskich praktyk.
- Potrafi odpowiedzieć: Jak odróżnić historyczne znaczenie Paschy od typologii użytej przez Pawła?

Przebieg zajęć

Problem seminarium — 6 min

Problem: „Czy późniejszy autor ma prawo nadać dawnej historii nowy sens?”.

Egzegeza tekstów — 15 min

Lektura Wj 12:1–42; 14:10–31. Mojżesz zostaje posłany, by wystąpić wobec faraona. Lekcja 12 prowadzi od ucisku do uwolnienia i pamięci o tych wydarzeniach.

Porównanie odczytań — 13 min

Porównajcie Wj 12:1–28, 12:26–27; Pwt 6:20–25 i 1 Kor 5:7–8. Odnotujcie autora, adresata, funkcję i obraz.

Dyskusja oraz karta — 20 min

Zespoły opracowują czterokolumnowy schemat: wydarzenie, pamiątka, interpretacja apostolska, granice analogii. Przed dyskusją każdy zapisuje jedną niejasność, której tekst sam nie rozstrzyga. Dodatkowa wskazówka dla prowadzącego: Przygotuj czterokolumnową analizę źródeł: tekst, adresaci, gatunek, ograniczenia wniosków.

Wniosek i ograniczenia — 6 min

Podsumujcie, dlaczego skrót „Pascha równa się chrześcijańska Wielkanoc” gubi ważne różnice.

Pytania i propozycje odpowiedzi

Jaka jest funkcja pytania z Wj 12:26?

Wychowawcza: przekazanie sensu przez rozmowę.

Co robi Paweł w 1 Kor 5:7–8?

Posługuje się obrazem paschalnym w odniesieniu do Chrystusa i etyki.

Czy Wj 12 opisuje dokładny porządek współczesnego sederu?

Nie; współczesne obrzędy mają późniejsze dzieje i rozwój.

Jak odróżnić historyczne znaczenie Paschy od typologii użytej przez Pawła?

Wyjaśnić osobno treść Wj 12 oraz funkcję obrazu w argumentacji 1 Kor 5:7–8.

Pomoce dydaktyczne

- Biblie: Wj 12,14; Pwt 6; 1 Kor 5
- schemat czterokolumnowy
- karta źródeł
- zasady rozmowy międzyreligijnej

Wskazówki biblijne i wychowawcze

- Nie zlewaj ustanowienia Paschy, wyjścia z Egiptu i przeprawy w jedno wydarzenie. Zachowaj izraelski kontekst Paschy. Chrześcijańskie odczytanie typologiczne opisz jako późniejsze odwołanie Pawła, nie jako dosłowną treść Wj 12. Nie inscenizuj śmierci pierworodnych.
- Oddziel obserwacje zawarte w tekście od wniosków i odniesień współczesnych; pozostaw czas na pytania, także bez odpowiedzi.
- Małym dzieciom przedstaw przede wszystkim wyzwolenie i opiekę; trudne sceny omów wyłącznie adekwatnie do wieku.
- Wj 12:1–28 podaje ustanowienie pierwszej Paschy, a Wj 12:31–42 opisuje samo wyjście. Nie pomijaj pierwszego fragmentu, jeżeli omawiasz sens Paschy.

• Wj 14 ukazuje przeprawę przez morze oraz uratowanie Izraelitów. Tekst jest świadectwem religijnym; nie przedstawiaj hipotez o jego geograficznym przebiegu jako pewników.

• Wydarzenia dziesiątej plagi i śmierci pierworodnych są w narracji centralne, lecz wymagają szczególnej ostrożności w nauczaniu dzieci. Małym dzieciom wystarczą obrazy drogi i uwolnienia.

• Wj 12:14 wiąże Paschę z pamięcią o wyzwoleniu. W Pwt 6:20–25 rodzice otrzymują wzorzec opowiadania dzieciom o przeszłości i o Bożym działaniu.

• Paweł w 1 Kor 5:7–8 odnosi obraz Paschy do Chrystusa, łącząc go z etyką wspólnoty. Chrześcijańskie odniesienie wymaga pokazania różnicy czasu, gatunku i adresatów obu tekstów.

• Nie twierdź, że obecna tradycja sederowa jest fotograficznym opisem praktyki w Egipcie. Nie redukuj cierpienia niewinnych do łatwej odpowiedzi.

• Bez drastycznych inscenizacji plag, śmierci i pościgu. Nie utożsamiaj osób pochodzących ze współczesnego Egiptu z biblijnym faraonem.

• Pascha z Wj 12:1–28 jest odrębna od opisu samego wyjścia i przeprawy przez morze (Wj 12:31–42; 14). Dla starszych uczniów uwzględnij odmienny kontekst 1 Kor 5:7–8.

• RED. II: Nie zlewaj ustanowienia Paschy, wyjścia z Egiptu i przeprawy w jedno wydarzenie. Zachowaj izraelski kontekst Paschy. Chrześcijańskie odczytanie typologiczne opisz jako późniejsze odwołanie Pawła, nie jako dosłowną treść Wj 12. Nie inscenizuj śmierci pierworodnych.

• Teksty do porównania: Wj 12:1–42; 14:10–31; 1 Kor 5:7–8

Kontynuacja w domu

Omówcie, dlaczego tekst o starożytnym sądzie nie jest pozwoleniem na prywatny odwet.